

ponat, eique superaddat, excellentior absolute dicenda; unde et per actum voluntatis perficitur et consummatur unio cum ultimo fine.

Timor ergo filialis, seu ex charitate, altiozem tenet locum quam Sapientia, quia perfectius unit cum Deo.

Timor vero imperfectus, procedens ab amore sui et propriae infirmitatis cognitione, Sapientiae perfectionem non attingit.

Cetera autem Dona mensurabis eadem regula et proportione.

DISQUISITIO IV.

De sanctissima Eucharistia.

PROOEMIUM.

Inter coelestia omnia dona, quibus Christus Dominus Ecclesiam sponsam, veluti aeterni amoris sui pignoribus decoravit, jure optimo praecipuum sibi vindicat locum sanctissima Eucharistia; in qua non sola creata continetur Spiritus Sancti gratia, ut in reliquis sacramentis, sed etiam auctor ipse gratiae et consummator, Deus et Homo, Dominus Noster Jesus Christus, *qui cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.*

Voluit autem Sapientia increata carnem suam, non solum tamquam sacramentalem cibum, quo spiritualiter lactemur, nobis tradere; sed etiam uti immaculatam Hostiam, qua usque in finem seculorum divinam colendo Majestatem, nobis placatam et suavi odore propitiā haberemus.

Unde in duplicem partem dispescimus hanc de Sma. Eucharistia disquisitionem: in prima, de Eucharistia Sacramento; in secunda, de Eucharistia Sacrificio agemus.

BIBLIOTHECA CENTRALIS
U. A. N. L.

PARS I.

De Sma. Eucharistia ut Sacramento.

DIVISIO GENERALIS

PRAEAMBULA.

- CAPUT I. De existentia seu realitate Eucharistiae.
 — II. De effectibus Eucharistiae.
 — III. De natura Eucharistiae.
 — IV. De ministro et subjecto Eucharistiae.
 — V. De necessitate et usu Eucharistiae.

PRAEAMBULA

PRAEAMBULUM I.

An Christus D. Pascha judaicum celebraverit.

1. **Nota 1.** In eadem mensa illius ultimae coenae, quam cum discipulis Jesus inivit, utrumque Pascha, novum et vetus, typum et veritatem, convenisse, SS. Patres testati sunt. Hoc tamen a nonnullis fuit in dubium revocatum; quapropter paucis quaestionem hanc solvemus, quae lucem aliis ad Eucharistiam spectantibus quaestionibus effundere poterit.

II. De fide explicita et indubitata est, Christum aliquod Pascha celebrasse: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*, ait ipse Dominus (1). Utrum autem secundum praescriptionem legis celebraverit, et illo die quo debebant judaei celebrare, dubitant, imo et negant nonnulli; ideoque de legitimo Paschate haec instituitur quaestio.

2. **Dico I.** Christus D. Pascha judaicum celebravit.

Prob. 1.^o Luc. XXII, 7. *Venit autem dies Azymorum, in*

(1) Luc. XXII, 15, 16.

qua necesse erat occidi Pascha. Et misit Petrum et Joannem, dicens: euntes parate nobis Pascha, ut manducemus. Ex his patet: Christum illud celebrasse Pascha quod paraverunt discipuli; illud Pascha paravisse discipulos, quod necessum erat in die Azymorum celebrare. Atqui non erat necessum aliud celebrare Pascha, nisi quod lege erat praescriptum, scilicet judaicum. Ergo celebravit Christus D. Pascha judaicum.

2.^o Conc. Tridentinum (1) ait: «Celebrato Veteri Pascha, quod in memoriam exitus de Aegypto multitudo filiorum Israel immolabat, novum instituit Pascha...» Quae verba nullo indigent commentario, cum aperte indicent ipsum Pascha judaicum, scilicet, celebratum a multitudine filiorum Israel, in exitu de Aegypto, prout fuerat eis praescriptum a Deo (2).

3.^o Origenes (3): «Jesus celebravit more judaico Pascha.» S. Chrysostomus (4): «Cur autem Pascha celebravit? Ut in omnibus ostenderet, se ad ultimum usque vitae diem non legis adversarium fuisse.» Hieronymus (5): «Postquam typicum Pascha fuerat impletum, et agni carnes cum Apostolis comederat... ad verum Paschae transgreditur Sacramentum.»

3. **Dico II.** Celebravit Christus Pascha prima die Azymorum.

Prob. 1.^o Ex testimonio aperto S. Lucae, nuper *Dico I.*, notatum.

2.^o Christus D. Pascha judaicum, seu legitimum celebravit. Sed legitimum Pascha celebrandum erat prima die Azymorum: ergo, *Major* patet ex praecedenti propositione, *Minor* aperta est ex lege (6).

3.^o Origenes (ibid.) ait: «Patet quod una eademque dies erat Pascha, quando oportebat immolare Pascha, et Azymorum, quando oportebat tollere fermentum vetus et azyma manducare cum carnibus Agni.» Similiter Chrysostomus, ibidem: praeterea (7) «In eadem ipsa mensa utrumque Pascha perficitur, et typi et veritatis... Tunc judaicum erat Pascha.» Hieronymus (ibid.): «Prima Azymorum quarta decima dies est mensis primi, quando Agnus immolatur... et fermentum abjicitur.»

4. **Obj. 1.^o** Testantur tres Evangelistae, decrevisse judaeos, ne in die festo Jesum comprehenderent et morte afficerent. Atqui celebravit Jesus Pascha eo die quo fuit comprehensus et cruci affixus: ergo non celebravit Pascha die festo Azymorum.

(1) Sess. XXII, c. 1.—(2) Exod. XII, 14; Lev. XXIII, 5, etc.—(3) In Matth. serm. 79.—(4) In Matth. hom. 81 (82).—(5) In Matth. XXVI, (6) Exod. XII, 6, 7, 18; Deuter. XVI, 6.—(7) Homil. *De prodit. Judae.*

Resp. Conc. *maj.* et *min.* negoque *consequentiam*. Non enim quod decreverunt judaei, sed quod Deus fieri decrevit, factum est: Act. Ap. c. IV, 28.

Obj. 2.^o Testatur S. Joannes (1). *Ante diem festum Paschae* fecisse Christum Dominum coenam illam: ergo neque Pascha legitimum, neque die Azymorum celebravit Christus.

Resp. Explico: id asserit Joannes numerando et distinguendo dies naturales, conc.; distinguendo dies legales; nego. Utique dies Jovis, naturaliter inspectus, praecedebat diem Veneris, qui erat primus Azymorum et Paschalis: legaliter autem ad vesperam diei Jovis incipiebat Paschale festum et dies ipse Azymorum, qui dicitur primus solemnitatis, ut patet ex Levitico (2), et Numerorum (3).

5. Obj. 3.^o Testatur idem Joannes. c. XVIII, quod judaei noluerunt in Praetorium introire, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Ergo illud Pascha a Jesu pridie celebratum diversum erat a judaico et legitimo Paschate.

Resp. 1.^o Inde nonnulli, ut difficultatem istam solverent, deduxerunt: judaeos celebrationem Paschae distulisse ad sequentem diem contra *Legis* praescriptum. Verum parum credibile est, homines cortici Legis, ut hominibus placerent, addictos, dumque Christum de Legis infractione accusarent, transtulisse festum omnium solemnissimum, et judaeis undique concurrentibus frequentissimum.

Resp. 2.^o Dist. seu explico: *Ut manducarent Pascha*, nempe sacrificia paschalia; conc. Ut agnum paschalem ederent; nego. Scilicet, more Scripturarum alia sacrificia, quae die festo Paschatis Domino offerrebantur, Pascha etiam dicuntur. Vide Deuteronomii c. XVI, 2, 3: *Immolabisque Phasce Domino Deo tuo de oculibus, et de bobus, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus. Non comedes in eo panem fermentatum...*

Obj. 4.^o Joan. c. XIX, dicitur de die mortis Christi: *Erat autem Parasceve Paschae*, id est, praeparatio Paschae. Si ergo mortis Christi die parabat Pascha, nempe, die Veneris, quomodo die Jovis potuit Christus celebrare Pascha?

Resp. *Parasceves* non est tantum nomen *commune*, significans praeparationem, sed etiam nomen *proprium* diei Sabbatum praecedentis, quia in eo paranda erant quae ipso die Sabbatis parare lex vetabat. Cum ergo dicitur, *Erat Parasceve Paschae*, non indicatur quod parabat eo die Pascha altero die celebrandum; sed quod ille dies Parasceves erat Pascha, ideoque dies sequens solemnissimus.

(1) XIII, 1.—(2) XXIII, 5, 6.—(3) XXVIII, 16, 17.

quia erat Sabbatum paschale. Festum enim paschale per dies septem protrahabatur, et consequenter Sabbatum iis occurrentibus diebus inusitato splendore colebatur.

PRAEAMBULUM II

Utrum in cap. VI Evangelii S. Joannis sermo fiat de Eucharistiae Sacramento

6. *Nota I.* In seculo XVI coepit haec quaestio contentione magna versari, cum errandi et contradicendi libido mentes et corda protestantium ad antiquas omnes suscitandas impelleret haereses, novasque obtrudendas. Scripturas sacras, quadam ducti vertigine, ad quoslibet privatos sensus detorquebant, nec alio ducti criterio, nisi errorum illorum, quos varii et inconstantes singuli quotidie ultro fingebant. Hinc contententes Eucharistiam necessario sub utraque specie sumendam, Joannis testimonium (c. VI) *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem...* arripiebant. Cum autem pro praesentia reali Christi in Eucharistia, testimonia urgerent catholici ex eodem cap. VI Sancti Joannis deprompta; tunc reponebant haeretici, non de Eucharistia ibi sermonem esse, sed de fide in Christum et de facienda Dei voluntate.

II. Non defuere catholici doctores, qui turbine et cavillationibus haeticorum vacillantes, ut fieri solet cum disputantium contraria argumenta nebulas et caliginem diffundant, ad eam declinarent opinionem; scilicet, Joannem de manducatione spirituali per fidem ibi egisse. Quos inter numerantur Cardinalis de Aliaico, Cardin. Cusanus, Jansenius Gandavensis, etc. Id quidem bono zelo egerunt, ac incaute ac caligantibus oculis; unde jure eos admonebat Maldonatus (1): «Quod ut benignissime dicam, est temerarium, graviusque condemnarem verbis homines bene catholicos, nisi compertum haberem, errore magis animi quam vitio, in haeticorum dogma impigisse.»

7. *Dico.* In cap. VI Joannis de Eucharistia agitur.

Prob. 1.^o Adversus illos catholicos, qui haereticis consentientes a communi et veteri sententia recesserunt. Debet Scriptura in sensu obvio, litterali ac proprio accipi, nisi ejusmodi sensus lo-

(1) In Joann. VI.

cum habere nequeat, et cogamur inde ad metaphoricum declinare. Atqui si intelligatur cap. VI Joannis de Eucharistia, accipitur in sensu litterali, obvio et proprio; si autem aliter interpretemur, sensus est improprius et metaphoricus: ergo agit ibi Joannes de Eucharistia. *Mof.* est evidens: communem enim cum Augustino omnium interpretum exhibet exegesis regulam. *Min.* etiam patet: nullus enim ignorat catholicus, in verum cibum et potum dedisse nobis Christum in Eucharistia Carnem suam et Sanguinem. Unde jure notat Maldonatus (loc. cit.): «Non satis esse recti »judicii, cum Christus sacramentum instituerit, in quo sub vero »cibo et potu veram Carnem et Sanguinem suum nobis dederit, me- »taphorice illa verba de morte interpretari, ubi metaphorice man- »ducatur et bibitur; de sacramento autem, ubi vere manducatur et »bibitur, non interpretari.»

8. 2.° Adversus haereticos. Pingamus cum haereticis, Christum non dedisse nobis in Eucharistia vere et realiter Corpus et Sanguinem suum, sed figurative tantum: contendo debere haereticos locum illum Joannis intelligere de Eucharistia.

Nam ex regula communi et certa, sensus litteralis S. Scripturae semper est retinendus, nisi ratio vel auctoritas cogat ut alienus et metaphoricus sensus assumatur. Atqui cibus et potus, manducare et bibere, de quibus Joann. c. VI, possunt litteraliter de Eucharistia intelligi: ergo. *Min.* prob. Patentibus haereticis, Christus instituit hoc sacramentum Corporis et Sanguinis sui sub figura veri potus et veri cibi, verae manducationis et potationis: ergo cibus ille et potus, manducare et bibere, de quibus Joannes, intelligi de Eucharistia litteraliter possunt. Ad rem iterum Maldonatus (ibid.): «Hoc igitur ipsum perversi ingenii esse dicimus; »cum sit sacramentum ubi vere manducando et vere bibendo Carnem Christi sumamus et Sanguinem (quamvis id figurate fingant), »non de hoc sacramento, sed de morte Christi, ubi nihil proprie et »vere manducatur aut bibitur, intelligere.»

9. Confirm. incidendo haereticorum effugium. Nonne, [ajunt haeretici] metaphorice intelligendum illud Cant. c. V, et Prov. c. IX. *Comedite, amici, et bibite et inebriamini: Venite, comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis?* Ergo, a pari, illa Joan. VI, metaphorice intelligenda. Ast nulla est paritas: si enim Sponsus ille, et illa Sapientia convivium aliquod apposuisset, ut homines non solum metaphorice, sed vere ac proprie ederent et biberent; numquid sani forent judicii, il. qui non de vero convivio, verba illa interpretarentur, sed de re alia, quae nullam, vel fere nullam cum convivio similitudinem gereret? Inane igitur ejusmodi est effugium, quo potius clarius elucet, cap. VI Joannis nullatenus posse nisi de Eucharistia intelligi.

10. 3.° Traditio vetat aliter quam de Eucharistia locum illum Joannis intelligere. Patres Conc. Nicaeni II. (Act. VI, ad fin. t. 3.) veritatem Eucharistiae ex cap. VI Joannis confirmant. Item Conc. Alexand. sub Cyrillo, in Epist. ad Nestorium a Synod. Ephesina approbata, eodem modo de Eucharistia sermonem ibi esse intellexit. Conc. Trident. pariter de Eucharistia agens adhibet ex Joanne (cap. VI) testimonium (ses. XIII. c. 2). S. Athanasius, in libro de *In-carnatione Dei Verbi contra Arianos*, et in illud Matth. XII, *Quicumque dixerit verbum contra...* et in aliis locis, de Eucharistia Joannem loqui intelligit: «Docuit nos ut orando peteremus in »praesenti seculo, panem ~~et~~ id est, futurum: cujus primitias »in praesenti vita habemus, dum carnis Domini participes effici- »mur; ut ipse ait: *et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi »vita.*» Origenes, (1) ait: «Tunc in aenigmate erat manna »cibus; nunc autem in specie caro Verbi Dei est verus cibus, sicut »et ipse dicit, *caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus.*» Basilius (2) etiam de Eucharistia intelligit illud: *Nisi manducaveritis carnem Filii Hominis....* Hieronymus (3): «*Cibavit eos ex adipe...* Qui adipes non aliud quam mysticam carnem sonant. Ad quam Dominus discipulos hortabatur dicens: »*Nisi comederitis carnem meam...*» Cyrillus (in Joan. I. 4, c. 14) et alibi, non aliter exposuit. Ambrosius quoque (l. de *Mysteriis*, c. 8; et l. 4 de *Sacram.* c. 5) eandem tradebat expositionem. Epiphanius etiam in haeresi 55. Augustinus, l. 1 de *peccatorum meritis* c. 20 et 24. Theophilactus, Theodoretus, Leo Papa, Prosper, Isidorus, Eusebius Emis., Damascenus, etc. etc. Unde traditione plenissima constare hanc c. VI Joannis intelligentiam jure dices.

11. Obj. 1.° Cum Judaei intellexissent agere Christum de vera et reali manducatione, errorem hunc deponere jussit Christus: *Spiritus est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam* (v. 64). Ergo de manducatione spirituali agitur ibi, non de propria et reali.

Resp. dist. *conseq.* Non agitur de propria et reali ad judaeorum mentem, id est, carnali manducatione, cum dilaceratione carnis Christi; conc. Propria et reali simpliciter sub speciebus sacramentalibus; nego.

12. Obj. 2.° De eodem loquitur pane Christus D. in v. 52, 53, et sequentibus, ac in praecedentibus. Atqui in praecedentibus versiculis agit Christus de pane et manducatione metaphorice per fi-

(1) In Numer. hom. 7.—(2) *Moral. R.* 21, cap. I, 2.—(3) In Isai. c. LV, THEOL.—Tom. III.

dem; ergo, nequit esse sermo de Eucharistia in eo capite. *Maj.* patet ex contextu et toto sententiarum nexu: in v. enim 52, 53 et seq. explanat Christus et confirmat ea quae praecedunt, quin transitus eluceat illus ad diversum panem vel aliam manducationem. Imo non minus verum et realem panem se esse in prioribus testatur versiculis, quam in hisce posterioribus 52 et 53: ait enim (v. 32, 51, 41): *Pater meus dat vobis panem de coelo verum... Ego sum panis vivus qui de coelo descendi... Murrabant ergo judaei de illo quia divisset; ego sum panis. Min.* elucet ex v. 27 et 29. Item ex v. 35, 40, 47. Et hoc fatentur multi theologi.

Resp. 1.^o Dist. *maj.* De eodem pane loquitur... implicite; conc. Explicite, eademque praecisione; nego *maj.* Cum enim in prioribus sententiis dicit Christus, se esse panem de coelo; dare vitam mundo, etc., respiciebat utique implicite ad Eucharistiam, per quam nobis vitam suam decreverat per modum cibi et panis communicare: postea autem explicite ac majori praecisione, cum doctrinam in scandalum verterent judaei, explanavit.

13. Resp. 2.^o Dist. *min.* Loquitur de manducatione per fidem: quatenus manducatio ista per fidem inchoatur; conc. *min.* Quasi fide perficiatur; nego. Sic enim exponens Cyrillus illa Christi verba (Joann. VI. 47) *Qui credit in me habet vitam aeternam*, intellexit dicens: «Janua et via in vitam aeternam, carnem suam dandam in cibum, sanguinem in potum: in praecedentibus autem modum istum quo panis et cibus noster fieret non clare edixerat, sed qua via assequi talem panem oportebat proposuit, hortando ad illum quae-rendum et appetendum, ejusdem commendata excellentia et virtute. Quapropter cum dixit Christus, *Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet...* cibus ejusmodi non est fides, sed Christus ipse, et speciatim sacra Eucharistia, qua Christus se tradit. Fides autem opus est, quo incipere oportet opera quibus talem assequamur cibum: *Hoc est opus Dei ut credatis in eum...* (v. 29). Perspicue id notavit Maldonatus in ea verba, *Operamini non cibum...* «Hinc initium magnae illius et hoc tempore nimium agitatae questionis nascitur; cum Christus loquatur de Sacramento... Interim hoc habeamus, illic quidem (v. 52) de Sacramento proprie agere; hic communiter et de Sacramento, et de fide, et de gratia et de rebus omnibus quibus vita aeterna parari potest... Non enim est generalis restringenda sententia, aut ad fidem, ut Apollinaris in *Graecorum calena*, et Phylasterius in *Catalogo haereticorum* faciunt, nec ad solam Dei voluntatem, de qua Christus... *Meus cibus est*, ut exponit Basilius (in R. 207); nisi voluntas Dei generaliter sumatur pro omnibus quae ad consequendam vitam aeternam facere debemus.»

14. Obj. 3.^o Si sermo ibi est de Eucharistia, haec erit ad vitam aeternam necessaria; ait enim Christus: *Nisi manducaveritis... non habebitis vitam...*

Resp. Dist. Erit necessaria absolute; nego. Necessitate praeepti; conc.

Inst. Agitur de manducatione quae tunc, dum docebat Christus, fieri poterat ac debebat. Ergo non agebatur de Eucharistia, quae non erat instituta. *Ans. Prob.* Dicebat Christus: *Qui manducet hunc panem... Nisi manducaveritis... Hic est panis, ut si quis ex ipso manducet...*

Resp. Dist. Manducatio tunc fieri poterat, inchoative et in voto; concedo; plene et actu; nego. Unde quae obijciuntur sententiae, quatenus ad perfectam referuntur manducationem, intelligendae et complendae per illa Christi verba: *Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita*: (v. 52), et etiam v. 27).

15. Obj. 4.^o Nonnulli Patres S. Joannem [c. VI] interpretantur, non de reali cibo loquentem, sed de mystico, prout ex gr. in verbo Dei ac SS. Litteris mens nutritur et cibatur.

Resp. 1.^o Dist. Interpretantur quasi excludere velint litteralem ac proprium sensum; nego. Quatenus ultra litterae obviam et notam intelligentiam, mysticas exhibent significationes, quibus ad fideles edocendos Patres uti consueverunt; conc.

2.^o Aliter, ex supra dictis, respondere poteris. Interpretantur de verbo Dei, vel cibo alio mystico, quia inde inchoatur animi vita et nutrimentum, dum verbo Dei ducimur ad spiritualem et perfectam refectionem; conc. Quia in solo verbo Dei, vel alio mystico cibo, panis a Christo promissus adaequate circumscribatur; nego.

CAPUT I.

De existentia, seu realitate S. Eucharistiae.

ARTICULUS I.

De Christi praesentia in S. Eucharistia.

16. Sacram Eucharistiam pane et vino confici, seu ad modum cibi et potus fuisse institutam, et sub ejusmodi symbolis carnem suam manducandam, et sanguinem suum bibendum nobis Christum exhibuisse, omnibus in confesso est, et SS. Litterae aperte pro-